C/2025/761

2025.2.11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

Az európai egységes piac előtt álló potenciális kihívások az Unió jövőbeli bővítésének következményeképp

(saját kezdeményezésű vélemény)

(C/2025/761)

Előadó: **Stoyan TCHOUKANOV**

Tanácsadó:	Véronique CHAPPELART
Közgyűlési határozat:	2024.1.18.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2024.11.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2024.12.4.
Plenáris ülésszak száma:	592.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	193/1/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy hiszi, hogy az EU bővítése sikertörténet, és melegen üdvözli, hogy a Tanács granadai nyilatkozatát követően felgyorsultak az események. A bővítés nem élvez azonos szintű prioritást az uniós tagállamokban, és az egységes piac bővítésével, illetve elmélyítésével kapcsolatos nézetek tagállamonként eltérőek. A nem teljesen egységes piac az egy főre jutó GDP 50 %-kal kisebb növekedését eredményezte Európában az USA-hoz képest az 1993 és 2022 közötti időszakban, ami gyors reformokat tesz sürgősen szükségessé, különösen a pénzügyi szolgáltatások, az energia, a távközlés és a környezetvédelem terén. Nemcsak a tagjelölt államoknak kell felkészülniük a tagságra, hanem az EU-nak is be kell vezetnie a szükséges szabályozási változtatásokat a csatlakozásuk előtt.

1.2. Az EGSZB sajnálja, hogy az európai pénzügyi piac jelenlegi széttöredezettsége tőkekiáramlásokhoz vezet, és veszélyezteti Európa globális versenyképességét, valamint komoly akadályt jelent a jövőbeli bővítés finanszírozási folyamatában. A tagjelölt országok – amelyek összesített népessége (2023-as adatok szerint) mintegy 60 millió fő – jelentős potenciállal rendelkeznek a beruházások, a gazdasági lehetőségek és a munkahelyek tekintetében. A javasolt „európai megtakarítási és beruházási unió” mozgósítaná a magántőkét, megerősítené Európa versenyképességét, valamint ösztönözné a növekedést és a nagyobb tagfelvevő képességet. A bővítés egyben a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való jobb hozzáférést is jelenti, és ezáltal Európa reziliensebbé és szuverénebbé válik.

1.3. Figyelembe véve a különböző tagjelölt országok eltérő felkészültségi szintjét a belső piac szabályaihoz való alkalmazkodás tekintetében, valamint azt, hogy a bővítés milyen hatást fog gyakorolni a helyi gazdaságok közötti új kereskedelmi forgalomra, az EGSZB megjegyzi, hogy a korábbi bővítés nyerteseket és veszteseket termelt ki, mivel a különféle ágazatokban az eltérő vállalat-típusok számára egyenlőtlen gazdasági lehetőségek adódtak. Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot és a tagjelölt országokat, hogy fontolják meg és kezeljék a bővítés hatásait annak elkerülése érdekében, hogy még egyszer ez ne forduljon elő, és fordítsanak különös figyelmet a kkv-kra mind az EU-ban, mind a tagjelölt országokban az előnyök megfelelő elosztása érdekében. Mivel az uniós piacok az integrációs folyamat során megnyílnak, a tagjelölt országoknak szigorúan meg kell felelniük az uniós előírásoknak, hogy ne okozzanak potenciális hátrányt az uniós tagállamok gazdasági szereplői számára.

1.4. Az EU és a tagjelölt országok közötti kereskedelmi forgalom irányának megváltozásáról készült előzetes piacelemzésből egyértelműen kiderül, hogy a bővítés nettó haszonnal fog járni az ipari termékek és szolgáltatások uniós exportőrei számára, míg egyes ágazatokat megingatja az, hogy egyes újonnan érkezők alacsonyabb termelési költségekkel üzemelnek. A tagjelölt országokban igen eltérőek a társadalmi realitások, ezek az eltérések pedig rövid távon hatással lehetnek a munkakörülményekre, és a polgárok elégedetlenségéhez vezethetnek. Az EGSZB inkluzív konzultációs folyamatot szorgalmaz az esetleges társadalmi költségek megfelelő kompenzálására, mivel a bővítési folyamat nem csupán a politikák összehangolásáról szól.

1.5. Egy másik kulcsfontosságú szempont a tagjelölt országok és a harmadik országok között meglévő szabadkereskedelmi megállapodások, amelyek néha globális szinten is az EU versenytársai lehetnek, különösen az olyan konkrét ágazatokban szükséges nyersanyagok tekintetében, amelyek jelenleg nem integrálódnak teljes mértékben az egységes piacba. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU-nak gyors és célzott intézkedésekre van szüksége a jelentős akadályok felszámolása, valamint a nagy multinacionális konglomerátumok és a nagy pénzügyi piacok növekvő nyomásának kitett pénzügyi, távközlési és energiaágazatokban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása érdekében. Az egységes piac kritikus fontosságú iparágainak, infrastruktúrájának és technológiáinak védelmére vonatkozó átfogó megközelítés biztosítása érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy a bővítési országok igazítsák hozzá jogszabályaikat a közvetlen külföldi befektetések átvilágítására vonatkozó uniós kerethez (amelyet az (EU) 2019/452 rendelet hozott életre).

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a bővítésnek kell a következő többéves pénzügyi kerettel kapcsolatos viták középpontjában állnia; e tekintetben már történtek pozitív kezdeményezések, különösen a reformok támogatása tekintetében, de többet kell tenni annak biztosítása érdekében, hogy az uniós pénzügyi eszközök teljes mértékben támogassák az előcsatlakozási folyamatot.

1.7. A bővítés nagy kihívás. ezért az EGSZB úgy véli, hogy a jelenlegi rendkívüli geopolitikai körülmények és a növekvő kihívások – például az éghajlatváltozás, valamint az energetikai és környezeti átállás – összefüggésében kell megtalálni a folyamat új dinamikáját. Az egymást követő bővítések tapasztalatai azt mutatják, hogy az EU egységes piacával való szorosabb integráció és a célzott pénzügyi támogatás nem elegendő a társadalmi-gazdasági konvergencia felgyorsításához. Az Ukrajna elleni orosz agresszió óta fennálló biztonsági és védelmi kihívást átfogóan kell kezelni, és azt figyelembe kell venni az energia-, pénzügyi és kiberbiztonsági szakpolitikákban. Tekintettel a nyugat-balkáni gazdaságok energiabiztonságára, gazdasági fejlődésére és politikai stabilitására gyakorolt hatásra, sürgető szükség van a Nyugat-Balkán uniós csatlakozási folyamatával kapcsolatos megközelítés megváltoztatására azáltal, hogy fokozatos csatlakozást kínálnak az EU egységes piacához. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a dinamikusabb megközelítés politikai előnyökkel jár, és helyreállíthatja egy olyan folyamat iránti lelkesedést, amely meglehetősen nagy kihívást jelent az időszerűség és az előrehaladás szempontjából.

1.8. Végül, de nem utolsósorban az EGSZB azt javasolja, hogy vonják be a civil társadalmat a bővítési folyamatba, mert az hozzájárulhat ahhoz, hogy a polgárok jobban megértsék az uniós tagság követelményeinek teljesítéséhez szükséges reformokat. Ez segíteni fog annak biztosításában, hogy az uniós integráció a nyilvános vitában való valódi polgári részvételen alapuljon. Az EGSZB úgy véli, hogy a bővítésnek szerves részét kell képeznie a globális kihívásokra adott európai megoldásoknak. A demokratizálódás és a jogállamiság érinthetetlen elvek, csakúgy mint a bővítési folyamat érdemeken alapuló megközelítése; ezeket nem lehet megkerülni. Végső soron azonban a lényeg az, hogy az emberek a határ mindkét oldalán meg legyenek győződve a potenciális gazdasági előnyökről és arról, hogy a csatlakozás potenciális jólétet hoz az európaiak következő generációja számára.

1.9. Geostratégiai jelentősége mellett a bővítés új üzleti lehetőségeket is jelent az európai vállalatok számára, nagyobb piacot kínál a vállalkozásoknak és a fogyasztóknak, valamint nagyobb hozzáférést biztosít a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz, ezáltal Európa reziliensebbé és szuverénebbé válik.

2. **Háttér**

2.1. Amikor Jacques Delors lefektette az egységes piac alapjait (amelyek 20. századi elméletekre és elvekre építkezve a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgásában gyökereztek), a világ más geopolitikai és gazdasági helyzetben volt. Az EU bővítése lehetőséget kínál az egységes piacban rejlő lehetőségek továbbfejlesztésére, különösen a kihasználatlan szolgáltatási ágazatban.

2.2. Az egységes piac létrehozásának célja az volt, hogy a kereskedelmi akadályok felszámolása, a tisztességes verseny biztosítása, valamint a tagállamok közötti együttműködés és szolidaritás előmozdítása révén megerősítse az európai integrációt, illetve jobbá tegye a polgárok életét. Emellett bevezették a kohéziós alapokat annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi régió egyformán részesülhessen a piaci lehetőségek előnyeiből. A jól működő egységes piac elengedhetetlen az európai beruházások és innováció fokozásának ösztönzéséhez, a szociális biztonság és a minőségi oktatás finanszírozásához, valamint az éghajlatvédelmet szolgáló további intézkedések meghozatalához.

2.3. Az egységes piac ma is az európai integráció és értékek sarokköve, katalizátorként szolgál a növekedés, a jólét és a szolidaritás szempontjából, és előmozdítja az ipar központi szerepét, valamint megerősíti a szociális párbeszédet a nettó zéró kibocsátásra vonatkozó célkitűzés elérésében. A nemzetközi színtér azonban gyökeresen megváltozott. Európa elveszíti helyét a világrendben, és drámaian lemaradt, ami rávilágít az új egységes piac kialakításának szükségességére. Az EU versenyképessége csökkent, és az Egyesült Államok és Kína már számos mutató tekintetében lehagyta az EU-t, ahogy a dekarbonizáció és a digitális átállás is megnyitotta az utat a jólét következő korszaka előtt.

2.4. Ezen túlmenően – tekintettel az EU jövőbeli bővítésére – a termelékenység növelése érdekében az egységes piac sarkalatos pontjait naprakésszé kell tenni, és össze kell hangolni az egységes piac új szerepével egy olyan világban, amely strukturális átalakuláson megy keresztül.

2.5. A hiteles csatlakozási folyamat biztosítása érdekében a szervezett civil társadalomnak érdemi szerepet kell kapnia – amit az EGSZB a „bővítési országok tagjelöltje” kezdeményezésén ([1]) keresztül közvetlenül támogatott.

2.6. Egy korábbi véleményével összhangban ([2]) az EGSZB úgy véli, hogy a Nyugat-Balkánon a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés érdekében be kell fektetni a társadalmi, gazdasági és területi kohézióba. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy a reformprogramokban szereplő valamennyi intézkedésre vonatkozóan határozzanak meg szociális és fejlesztésalapú eredménymutatókat.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. ***Geostratégiai szükségszerűség-e az EU bővítése?***

3.1.1. Az Ukrajna elleni 2022-es invázió alapvetően megváltoztatta a kontinens stratégiai térképét. Jelenleg egy éles választóvonal húzódik végig a kontinensen, ami viszont újraindította a csatlakozási folyamatot a jelenleg az uniós csatlakozásra váró hat nyugat-balkáni ország számára. Ez azt jelenti, hogy az Uniónak most akár kilenc új tag csatlakozására kell felkészülnie, beleértve Grúziát is.

3.1.2. Emellett Törökország megoldatlan problémájával is foglalkozni kell. Bár még mindig tagjelölt ország, az EU-val folytatott csatlakozási tárgyalásai továbbra is megrekedtek, és uniós csatlakozása jelenleg nem képezi a politikai vita részét.

3.2. ***Politikai és intézményi megfontolások***

3.2.1. Ha az EU-nak több tagállama van, az hatással lesz az uniós döntéshozatal középpontjában álló kapcsolatokra – azaz az Unió és tagállamai, a nagyobb és a kisebb országok közötti, valamint az uniós intézmények közötti kapcsolatokra.

3.2.2. Az EU bővítése nyilvánvalóan hatással lesz az EU intézményi keretére, és változásokat fog előidézni a politikai dinamika terén.

3.2.3. A vétójog előnyeit politikai szempontból össze kell vetni az EU azon képességével, hogy minősített többséggel döntsön és járjon el.

3.2.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak esetleg mérlegelniük kell, hogy az Unió hogyan fog működni kilenc további taggal, és ha nem tudna működőképes maradni, milyen reformokra lenne szükség.

3.2.5. A Lisszaboni Szerződés képes kezelni a jövőbeli bővítéseket. Nincs szükség új szerződésre ahhoz, hogy a biztosok számát a tagállamok számának kétharmadára csökkentsék, amennyiben az Európai Tanács egyhangúlag így határoz. A Tanácsban egyes vétójogokat áthidaló klauzulákkal lehet megszüntetni, amelyek egyszerűsített szerződésmódosítási eljárás révén lehetővé teszik az egyhangúságról a minősített többségre való áttérést a Tanácsban. Emellett az EUSZ 48. cikkének (7) bekezdése általános áthidaló eszközt biztosít egyes vétójogok eltörléséhez, például az EUSZ 31. cikkének (3) bekezdésében előírt kül- és biztonságpolitika területén.

([1]) A Nyugat-Balkán uniós csatlakozásának előkészítése.

([2]) Új növekedési terv és Reform- és Növekedéstámogató Eszköz a Nyugat-Balkán számára.

3.2.6. A szavazási módszerek mellett a Szerződések lehetővé teszik a tagállamok számára az eltérő sebességű integrációt, a megerősített együttműködéstől kezdve (amely a megosztott hatáskörbe tartozó területeken lehetséges, mint például az Európai Ügyészség esetében), a „részvételi záradékokig" és a „kívülmaradásig", amennyiben a Szerződések így rendelkeznek.

3.2.7. Ami az Európai Parlamentet illeti, az Egyesült Királyság 73 megüresedett képviselői helye közül 31-et fenntartottak a jövőbeli bővítések és/vagy páneurópai listák számára. Ez néhány kisebb tagjelölt ország számára elegendő lenne, Ukrajna számára azonban nem, amely Lengyelországhoz (52) vagy Spanyolországhoz (59) hasonló számú képviselői helyet kapna. Az EGSZB azonban ebben az esetben is úgy véli, hogy a Lisszaboni Szerződés megoldást kínál:

3.2.8. elképzelhetők a Szerződés korlátozott módosításai, amelyek célja az lenne, hogy a bővítést követően megőrizzék az Unió azon képességét, hogy megvédje értékeit és érdekeit. Az EGSZB rámutat arra, hogy az euróválság alatt a Szerződés kisebb módosításait elfogadták és enyhébb eljárás keretében ratifikálták. Ez a példa lehetőséget kínál arra, hogy szükség esetén újragondoljunk bizonyos szakpolitikákat.

3.3. *A koppenhágai kritériumok teljes körű betartatása*

3.3.1. 1997 óta az EU alapvető értékeinek – a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok, a méltóság, az alapvető szabadságok és a jogállamiság – tiszteletben tartása az EU-hoz való sikeres csatlakozás egyik feltétele.

3.3.2. Az első koppenhágai kritérium arra kötelezte a korábbi kérelmezőket, hogy a csatlakozás előtt reformálják meg igazságszolgáltatási rendszerüket, írják át alkotmányukat, és fogadjanak el jogszabályokat a korrupció és a szervezett bűnözés ellen.

3.3.3. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy ezek a kritériumok nem jelentenek garanciát a demokráciát és a jogállamiságot érintő jövőbeli kihívásokkal szemben. Bár az, hogy a közelmúltban az uniós finanszírozást a jogállamiság tiszteletben tartásához kötötték (ami még korlátozottan érvényes), nagyobb befolyást biztosít az Unió számára, az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az igazságszolgáltatás és a média függetlenségét továbbra is megsértik. Amint arra a 2024. évi közgazdaságtudományi Nobel-díjasok, Daron Acemoglu, Simon Johnson és James Robinson is rámutattak, „azok az országok, ahol a jogállamiság hiányosságokat mutat, illetve ahol az intézmények kihasználják a lakosságot, gazdaságilag nem gyarapodnak és nem lépnek a fejlődés útjára".

3.4. *A korábbi bővítésekből levont tanulságok alapján felülvizsgált módszertan*

3.4.1. Az EU levonta a tanulságokat a korábbi bővítésekből és finomította bővítési politikáját a 2020-as felülvizsgált bővítési módszertan révén. Ez jobb lehetőségeket kínál a tagjelölt országok és a potenciális tagjelöltek számára ahhoz, hogy fokozatosan integrálódjanak a kiválasztott uniós politikákba (már a csatlakozásukat megelőzően is) azáltal, hogy előreütemezte az uniós tagsággal járó bizonyos előnyöket és kötelezettségeket.

3.4.2. Az egymást követő bővítések tapasztalatai azt mutatják, hogy az EU egységes piacával való szorosabb integráció és a célzott pénzügyi támogatás nem elegendő a társadalmi-gazdasági konvergencia felgyorsításához. Ahhoz, hogy a bővítés sikeres legyen, több és átfogó reformra van szükség annak érdekében, hogy a tagjelölt országok gazdaságai megbirkózzanak az egységes piac jelentette versenykényszerrel, és versenyképes és fenntartható vállalkozásokat hozzanak létre a magánberuházások vonzása érdekében.

3.4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az egységes piac minden fejleményének magában kell foglalnia egy valódi szociális dimenziót, amely biztosítja a társadalmi igazságosságot és kohéziót, mivel bár az egységes piac a növekedés és a jólét erőteljes motorja, az egyenlőtlenség és a szegénység forrását is jelentheti, ha az előnyei nem oszlanak meg széles körben, vagy ami még rosszabb, ha a szociális normák terén negatív versenyhez vezet. Az uniós egységes piac erős szociális dimenziója előmozdítja az inkluzív jólétet, méltányos lehetőségeket biztosítva, valamint garantálva a munkavállalói jogokat és a szociális védelmet, egyúttal hozzájárulva a növekedéshez.

3.4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a felülvizsgált módszertannak érdemeken kell alapulnia és visszafordíthatónak kell lennie, összhangban az Európai Tanács 2022. június 23–24-i következtetéseivel. A fokozatos integráció kínálta lehetőségeket ki kell használni, a végső cél pedig továbbra is az uniós tagság.

3.4.5. E célból számos tagjelölt ország már részt vesz a vonatkozó uniós belső piaci programokban, ami az uniós tagállamokéihoz hasonló lehetőségeket biztosít számukra.

3.4.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a sikeres bővítés azt is megköveteli az EU-tól és a tagjelölt országoktól, hogy hatékonyan tájékoztassák lakosságukat a csatlakozási folyamatról, és folytassanak konstruktív vitát polgáraikkal a csatlakozás stratégiai jelentőségéről és előnyeiről.

3.4.7. A tagjelölt országok – gyakran megfigyelőként – már részt vesznek az uniós jogszabályokkal és szakpolitikákkal kapcsolatos előkészítő munkában. Az EGSZB büszke arra, hogy aktív szerepet vállal ebben az új módszertanban. Egyes decentralizált uniós ügynökségek munkájában való részvételük célja, hogy az uniós előírásokat már egy korai szakaszban integrálják rendszereikbe.

3.4.8. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy Szerbiának és Koszovónak ([3]) a csatlakozás előfeltételeként normalizálnia kellene kapcsolatait.

4. **Részletes megjegyzések**

4.1. ***Árnyalt/fokozatos megközelítés***

4.1.1. Az EU és a tagjelölt országok közötti kapcsolatokat már szabályozó eszközök és keretek (például a Nyugat-Balkánnal kötött stabilizációs és társulási megállapodás, valamint az Ukrajnával, Moldovával és Grúziával kötött társulási megállapodások és az ezekhez kapcsolódó mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségek) már most is komoly lehetőségeket kínálnak az uniós tagság felé tartó fokozatos átmenet biztosítására, beleértve az egységes piac meghatározott területeibe való fokozatos integrációt is.

4.1.2. Az egységes piachoz való korai és fokozatos hozzáférés azt is lehetővé teszi a tagjelölt országok gazdasági szereplői számára, hogy jobban integrálódjanak az európai értékláncokba. E célból stratégiai partnerségeket lehetne létrehozni a kölcsönös érdeklődésre számot tartó ipari ökoszisztémákra (pl. nyersanyagok, akkumulátorok, turizmus, körforgásos gazdaság, gépek) vonatkozóan.

4.1.3. Az egységes piac vívmányainak átvétele minden uniós csatlakozás központi eleme. Az EGSZB úgy véli, hogy ez felveti azt a kérdést, hogy miként lehetne a csatlakozást megelőzően továbbfejleszteni az egységes piachoz való fokozatos hozzáférést, mind a célterületek meghatározása, mind annak feltételei tekintetében.

4.1.4. E megközelítés hatékony gyakorlati megvalósítása érdekében a nyugat-balkáni országoknak meg kell állapodniuk az uniós szabályok automatikus kiterjesztéséről a közös regionális piac egy adott területére vonatkozóan, amint egy adott ország eléri és megerősíti az uniós jogharmonizációt. Ez a stratégiai lépés megszüntetné a régión belüli azonos szabályokra vonatkozó további köztes eljárás szükségességét, és ezáltal nemcsak olyan proaktív megközelítést jelentene, amely csökkenti a redundanciát, hanem garantálja mind a közös regionális piaci, mind az uniós egységes piaci folyamatok sikeresebb végrehajtását.

4.1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós intézményeknek el kell dönteniük, hogy a megerősített belső piaci integrációhoz való hozzáférés fokozatos biztosítása közvetlenül érvényesíthető jogokat és kötelezettségeket teremtene-e az Unió és a tagjelölt országok jogrendjében.

4.1.6. Az EGSZB bizonytalan afelől, hogy milyen biztosítékokra lesz szükség (az uniós vívmányok egységes értelmezése, alkalmazása és érvényesítése tekintetében), és milyen lehetőségek állnak az Unió rendelkezésére ahhoz, hogy reagáljon arra az esetre, ha egy tagjelölt ország nem tesz eleget kötelezettségeinek. Ez egy szürke zóna, amelyet nagyon alaposan meg kell vizsgálni. Érinti a jogbiztonságot és a vállalkozások iránti bizalmat.

4.1.7. A társulási megállapodásokat további kezdeményezések egészítik ki.

— Az Ukrajnával kötött mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás keretében kidolgozott kiemelt cselekvési terv célja, hogy az ország számára a csatlakozást megelőzően hozzáférést biztosítson az egységes piac egyes területeihez azáltal, hogy biztosítja Ukrajna részére az uniós belföldi díjszabás szerinti barangolás díjait, a vonatkozó eljárásoknak és követelményeknek megfelelően előkészíti az egységes eurófizetési térséghez való hozzáférését, valamint lehetővé teszi egyes ipari termékek szabad forgalomba bocsátását. Moldovára vonatkozóan is létezik hasonló terv, Grúzia esetében pedig folyamatban van egy másik terv bevezetése.

([3]) A Nemzetközi Bíróság megállapította, hogy Koszovó függetlenségének 2008. február 17-én történt egyoldalú kikiáltása „nem sértette meg a nemzetközi jogot”.

— A Nyugat-Balkánra vonatkozó növekedési terv arra ösztönzi a régiót, hogy készüljön fel az uniós tagságra, és gyorsítsa fel a szükséges társadalmi-gazdasági és alapvető reformokat, nevezetesen az egységes piachoz való hozzáférés néhány előnyének bemutatásával. E kezdeményezés vállalása a nyugat-balkáni közös regionális piac létrehozásával párhuzamosan történik, amelynek célja – az uniós szabályokra és normákra építve – a régió gazdasági integrációjának biztosítása.

— E fokozatos integrációs folyamatoknak pénzügyi támogatást nyújt a javasolt Nyugat-balkáni Reform- és Növekedéstámogató Eszköz, az Ukrajna-eszköz és a Moldovának nyújtandó uniós támogatási csomag.

— Az új növekedési terv és eszköz egyik célkitűzése a regionális gazdasági integráció felgyorsítása, amely a nyugat-balkáni gazdaságok számára kiindulópontot jelent az európai értékláncokba való jobb integrációhoz és versenyképességük javításához. Ez a továbbiakban segíteni fogja a nyugat-balkáni országokat az európai egységes piacba való zökkenőmentes integrációjukban.

— A fokozott régión belüli gazdasági együttműködés és az uniós szabványok alapján folytatott kereskedelem felszabadítja a régió kiaknázatlan gazdasági potenciálját, a határokon átnyúló termelési láncok előmozdítása és a regionális komparatív előnyök kihasználása révén növeli a vállalkozások versenyképességét, új munkahelyeket teremt, előnyös a fogyasztók számára, és vonzza a nagyobb piac előnyeit kihasználni kívánó befektetőket.

4.1.8. Az EGSZB üdvözli, hogy az egységes piachoz való korai és fokozatos hozzáférés azt is lehetővé teszi a tagjelölt országok gazdasági szereplői, szociális partnerei és civil társadalma számára, hogy jobban integrálódjanak az európai értékláncokba. A hatékonyság növelése érdekében azonban stratégiai partnerségeket kell létrehozni a közös érdekű ipari ökoszisztémákban.

4.2. ***A jelenlegi külső és technikai segítségnyújtási eszközök újratervezésének szükségessége***

4.2.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az előzetes feltételrendszer maga után vonja egy új bővítési megközelítés szükségességét, amely a jelenleg rendelkezésre álló külső és technikai segítségnyújtási eszközöktől eltérő új tervezési eszközt igényel. Ez a módszertan a meglévő Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA III) keretében nem megvalósítható.

4.2.2. Az új külső és technikai segítségnyújtási eszköznek meg kell erősítenie az IPA III keretében az EU kohéziós politikája szerinti Interreg együttműködési programokkal nyújtott jelenlegi pénzügyi támogatást, és be kell vonnia a Nyugat-Balkánt. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagsághoz vezető zökkenőmentes átmenet érdekében a tagjelölt országoknak nyújtott támogatást össze kell hangolni a tagállamok pénzügyi eszközeivel.

4.2.3. Az új Nyugat-balkáni Reform- és Növekedéstámogató Eszköz célja, hogy jelentősen megnövelt pénzügyi segítségnyújtás révén támogassa az új növekedési tervnek és négy pillérének a végrehajtását. Az EGSZB üdvözli, hogy a kifizetésekre szigorú feltételek vonatkoznak majd a kulcsfontosságú reformok tekintetében, amint az a reformprogramban is szerepel.

4.2.4. A javasolt eszköz a 2024–2027-es időszakot foglalná magában. Pénzügyi támogatást biztosít majd kölcsön (mintegy 4 milliárd EUR) és vissza nem térítendő támogatás (közel 2 milliárd euró) formájában, valamint a nemzeti költségvetéseknek történő közvetlen kifizetéseken, vagy a nyugat-balkáni beruházási keret révén megvalósuló tőkebefektetés-finanszírozáson keresztül.

4.2.5. Az eszköz pénzügyi hatása – a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret fennmaradó részében, az IPA III keretében még rendelkezésre álló forrásokkal együtt – a tervek szerint ugyanolyan egy főre jutó támogatási intenzitást biztosít a Nyugat-Balkán számára, mint a kohéziós politika átlagosan az EU-ban.

4.2.6. Ennek a példa nélküli költségvetés-megerősítésnek meg kell felelnie a régió erősebb társadalmi-gazdasági konvergenciára irányuló felhívásainak, és meg kell erősítenie azt az üzenetet, hogy az EU-val való szorosabb integráció előnyei a csatlakozás előtt érezhetők lehetnek.

Brüsszel, 2024. december 4.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE